

Вознюк О.Р. – студентка IV курсу факультету міжнародних Волинського національного університету імені Лесі Українки

Моренчук А.А. – кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і регіональних студій Волинського національного університету ім. Лесі Українки

ЯДЕРНА ПРОГРАМА ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ ЯК ЗАГРОЗА МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ

Досліджено ядерну програму Кореїської Народно-Демократичної Республіки. Простежено основні етапи її розвитку. Виділено фактори, що сприяли освоєнню військових технологій. Простежено спроби урегулювання проблеми. Вказано, що в сучасних умовах Пхеньян повернувся до активізації ядерних випробувань та політики демаршів.

Ключові слова: ядерна зброя, ядерна програма, Північна Корея, Кореїської Народно-Демократичної Республіки, балістичні ракети.

Vozniuk O.R., Morenchuk A.A. North Korea's nuclear program as a threat to international security. The nuclear program of the Democratic People's Republic of Korea was studied. The main stages of its development are traced. Factors contributing to the development of military technologies are highlighted. Attempts to regulate the problem have been traced. It is shown that in modern conditions, Pyongyang has returned to intensifying the policy of nuclear tests and demarches.

Key words: nuclear weapons, nuclear program, North Korea, Democratic People's Republic of Korea, ballistic missiles.

У сучасному світі однією з гострих проблем є ядерна програма Північної Кореї, яка становить серйозну загрозу міжнародній безпеці. Ця програма, що розгортається уже кілька десятиліть, викликає серйозне занепокоєння серед міжнародного співтовариства.

Північна Корея крок за кроком розширює свою ядерну потужність, порушуючи міжнародні норми та резолюції ООН. Розвиток та збільшення ядерного потенціалу стали головними пріоритетами для країни. Зміна влади, голод, нестабільні відносини з сусідніми державами лише загострили ситуацію та дали додатковий поштовх до рішучих дій.

Перші спроби Кореїської Народно-Демократичної Республіки щодо розробок ядерної зброї датуються 1963 р. коли вона звернулася з відповідним запитом до Радянського Союзу. Але держави змогли домовитись лише про мирну програму в сфері ядерної енергетики, в яку мала входити також підготовка вчених-ядерників [11]. Згодом, таке ж прохання поділитись технологіями виготовлення ядерної зброї відхилив і Китай.

Натомість радянські інженери вели будівництво Центру ядерних наукових досліджень в Йонбені, де в 1963 р. спорудили реактор для досліджень IRT-2000. Центр почав працювати в 1965 р. [11]. У 1979 р. Північна Корея почала будівництво другого науково-дослідного реактора, а згодом оголосила намір побудувати переробний завод уранової та плутонієвої руди і виготовлення паливних стрижнів.

У 1985 р. Північна Корея підписала Договір про нерозповсюдження ядерної зброї, але не включила в документ важливий пункт – угоду про гарантії з МАГАТЕ. На початку 1990-х років Центральне розвідувальне управління США досліджувало це питання і прийшло до висновку, що Північна Корея де-факто стала ядерною державою і вже на 1992 рік приховано створила декілька одиниць зброї з плутонію [9].

Адміністрація Б. Клінтона вирішила втягнути Північну Корею у переговорний процес і спробувати переконати підписати угоду, що заборонить країні вироблення ядерної зброї та покупку необхідних для цього матеріалів [8]. У 1994 р. США та Північна Корея підписали документ – «Узгоджену Рамку», згідно з яким КНДР погодилась на демонтаж ядерних реакторів і дозволила проведення широкомасштабних інспекцій. Натомість Сполучені Штати обіцяли дипломатичні та економічні поступки зі своєї сторони [1]. Такий жест з боку КНДР суттєво змінив відносини зі США в кращу сторону. Але це було лише відтермінування процесу збільшення ядерного потенціалу на незначний період.

Спочатку створення ядерної зброї було лише заходом безпеки, а на подальше відновлення роботи та її розширення повпливала нестабільна ситуація в країні, припинення допомоги від СРСР, голод 1994-1998 рр., а також численні посухи і повені на початку 1990-х років. Ці події розвалили продовольчу систему Північної Кореї.

Зіткнувшись з таким комплексом проблем, новий лідер Кім Чен Ин розробив «доктрину Сонгун». Згідно з її основною ідеєю, військовий потенціал мав стати серцем північнокорейської держави. При цьому керівництво країни розуміло, що такий план мав спричинити збідніння населення, так як майже усі кошти йшли на утримання армії. Диктатор дійшов висновку, що навіть в умовах економічної катастрофи, належне фінансування військовослужбовців буде гарантувати подальше збереження режиму. Головною метою пропаганди стало навіювання населенню, що не економічне чи соціальне піднесення стане порятунком країни, а військова могутність [3]. Цей факт пояснює, чому КНДР прив'язалась до ідеї освоєння і вдосконалення ядерних військових технологій. Якщо існування нації залежала від ефективності її військових, то набуття найпотужнішої у світі зброї набуло важливого значення хоча б з причин зовнішньої політики [6].

Надалі ядерна програма більшою мірою розвивалася в контексті відносин зі США. Протягом трьох десятиліть ядерний арсенал Північної Кореї був основним питанням зовнішньої політики США на Корейському півострові [4]. Він загрожує як регіональній стабільності, так і режиму нерозповсюдження в цілому. Хоча декілька країн і займаються цим питанням, США залишаються головним актором у спробах врегулювати проблеми шляхом дипломатичних переговорів, економічним тиском та ізоляцією КНДР. Північна Корея ж розглядає ядерну зброю як засіб здобуття рівного статусу зі Сполученими Штатами [9].

З 1994 р. до початку 2000-х років північнокорейська ядерна програма була фактично заморожена. Її ядерний реактор був закритий. Це стало результатом переговорів зі США. Однак, 9 жовтня 2006 р. Північна Корея оголосила, що успішно провела свої перші ядерні випробування [6]. Було здійснено підземний ядерний вибух заряду, що оцінювався менше кілотонни. 6 січня 2007 р. уряд Північної Кореї додатково підтвердив, що має ядерну зброю [7].

У 2017 р. Корея випробувала запуск двох міжконтинентальних балістичних ракет. Одна з них мала достатню потужність, щоб долетіти до Сполучених Штатів. Ці події викликали занепокоєння США. Наступного місяця Дональд Трамп звернувся до Генеральної Асамблеї ООН і констатував, що якщо КНДР і далі погрожуватиме такі дії, то США «змушені будуть захищати себе чи своїх союзників і у нас не буде іншого вибору, як повністю знищити Північну Корею» [10].

У відповідь на таке звернення з боку американського президента, Кім Чен Ин відповів незвичним публічним повідомленням, погрожуючи «приборкати психічно невірніважених американців» [5]. Після цього, Кім Чен Ин оголосив ядерну програму країни «завершеною» і в своєму новорічному зверненні 2018 р. вказав на план переходу до масового виробництва ядерних боеголовок та балістичних ракет [5]. Також лідер КНДР вказав на здатність країни стримувати та протидіяти будь-якій ядерній загрозі з боку США.

Олімпійські ігри у Південній Кореї створили передумови для стабілізації відносин США і КНДР. Крім того, під час міжкорейського саміту у квітні 2018 року дві країни спільно оголосили денуклеаризацію Корейського півострова та припинення воєнного стану в обмін на гарантії безпеки США. Всі розуміють, що сторони мають свої інтереси: США хочуть перевірити стан розробки ядерної зброї та об'єктів Північної Кореї, а Корея прагне послабити економічні санкції. Тому сторони дійшли згоди, але це не свідчить про завершення суперечностей [11].

Однак Північна Корея не ліквідувала усю зброю масового ураження в повному, перевіреному та незворотному вигляді. Більше того, з травня 2019 р. вона відновила запуски балістичних ракет, порушуючи таким чином відповідні резолюції Ради Безпеки ООН.

Крім того, у грудні 2019 року голова Кім Чен Ин оголосив про намір продовжити розвиток стратегічного озброєння. Це було відповіддю на спільні військові навчання США та Південної Кореї.

На 8-му з'їзді Трудової партії Кореї, що відбувся у січні 2021 р. голова Кім Чен Ин висловив позицію щодо подальшого посилення ядерного та ракетного потенціалу Північної Кореї. Були поставлені завдання щодо розвитку ядерних технологій, у тому числі розробки тактичної ядерної зброї, а також «гіперзвукових плануючих бойових частин» і так далі [2].

Відповідно до цієї заяви у березні 2021 р. Північна Корея запустила новий тип балістичних ракет малої дальності (SRBM). З вересня того ж року Північна Корея почала здійснювати запуски балістичних ракет, що летять складними траєкторіями, які вона називає «гіперзвуковими», а також новий тип балістичних ракет для підводних човнів (БРПЛ).

З 2022 р., користуючись тим, що світове співтовариство зосередило увагу на військових діях Північна Корея відновила запуски балістичних ракет середньої і більшої дальності, чого вона не робила з 2018 року. Після чергових запусків 24 березня 2022 року вона заявила, що зміцнить свої ядерні можливості та буде далі розвивати наступальні засоби [2].

Отже, ядерна програма Північної Кореї є джерелом значної небезпеки. Історичні передумови для створення ядерної зброї Північною Кореєю включають кілька факторів. Конфлікт між Північною та Південною Кореєю спричинив напружені відносини. Розвиток ядерної програми Північної Кореї був початково спрямований на отримання ядерної енергії для мирних цілей. Однак згодом відбулося зміщення пріоритетів від енергетики до військової сфери. Реакція міжнародного співтовариства на ядерну зброю Північної Кореї була важливим фактором. Санкції та політичний тиск на Північну Корею стимулювали їхню зацікавленість у володінні ядерною зброєю, як засобом захисту свого режиму. Всі ці фактори сприяли розвитку ядерної програми Північної Кореї та її зусиллям, направленим на здобуття ядерної зброї. На сьогоднішній день можна констатувати, що вона суттєво просунулася у цьому напрямі.

Джерела та література

1. Day of Songun and the Ongoing Succession Process in North Korea: [URL:https://adamcathcart.com/2015/08/25/day-of-songun-in-north-korea/](https://adamcathcart.com/2015/08/25/day-of-songun-in-north-korea/)
2. Defense of Japan 2022. Ministry of Defense. 2022. 543 p.
3. Don't be surprised when South Korea wants nuclear weapons: URL: <https://thebulletin.org/2019/10/dont-be-surprised-when-south-korea-wants-nuclear-weapons/>
4. Full text of Kim Jong Un's Response to President Trump: URL: <https://www.nytimes.com/2017/09/22/world/asia/kim-jong-un-trump.html> (дата входу: 16.05.2023)
5. Kim Jong Un's 2018 New Year's Address: URL: <https://www.ncnk.org/node/1427>.

6. North Korea's Nuclear Weapons Program: URL: <https://www.ncnk.org/resources/publications/DPRK-Nuclear-Weapons-Issue-Brief.pdf>.
7. North Korea nuclear tests: What did they achieve?: URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-17823706>.
8. North Korea never halted efforts to build powerful new weapons: URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/north-korea-never-halted-efforts-to-build-powerful-new-weapons-experts-say/2019/12/23/a820327e-259d-11ea-b2ca-2e72667c1741_story.html.
9. Nuclear weapons program: URL: <https://fas.org/nuke/guide/dprk/nuke/>
10. Remarks by President Trump to the 72nd Session of the United Nations General Assembly: URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-72nd-session-united-nations-general-assembly/>
11. The U.S., North Korea, and Nuclear Diplomacy: URL: <https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/history-u.s.-dprk-relations>.